

Girişimcilik Ortamına Etki Eden Faktörler

Prof. Dr. Ahmet KUBAŞ¹

¹ akubas@nku.edu.tr

Özet: Mal ve hizmet üretimi amacıyla üretim faktörlerini bir araya getirip kullanan girişimciler ülkelerin gelişmesi ve kalkınması için en önemli faktörlerden birisidir. Ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyet gösteren girişimciler ülkelerin gelişmişliğini doğrudan etkilemektedir. İşletmelerin faaliyet gösterdiği işkolunda sahip olduğu rekabetçilik gücü işletmenin derinliğini ve faaliyet gösterdiği pazar büyüklüğü ise genişliği ifade etmektedir.

Girişimcilerin başarılarını etkileyen çeşitli faktörler bulunmaktadır. Bunların başında girişimcinin kendi eğitimi ve çalışanlarının eğitimi gelmektedir. Girişimin ihtiyaç duyduğu niteliklere uygun eğitime sahip personel işletmenin başarısını doğrudan etkilemektedir. Ayrıca yatırım altyapısı özellikle endüstriyel işletmeler oldukça önemlidir. Bunların başında yol, su, elektrik, fiber kablolu internet erişimi, ortak arıtma tesisinin bulunup bulunmamasıdır.

İşletmelerin rekabetçi olabilmeleri hukuksal altyapı ve adalet sistemi ile yakından ilişkili olup serbest piyasa sisteminin koşullara uygun olması ve uluslararası hukuk sistemi ile uyumlu olması gerekir. Bunun dışında işletmelerin kullandıkları hammaddeye bağlı olarak lojistik konumu önemlidir. Lojistik altyapılar işletmelerin üretim ve pazarlama maliyetlerini doğrudan etkilemektedirler.

Uluslararası anlaşmalar gümrük oranları ve vergileri belirlediği için ihracatçı firmalara kolaylık sağlamaktadırlar. Örneğin Türkiye sanayi mallarını AB ülkelerine gümrüksüz bir şekilde pazarlayabilmektedirler. Bu nedenle AB ile yapılan Gümrük Birliği Anlaşmasının uygulanmaya başladığı 1995 yılından sonra ülkemizde sanayi malı üretiminde ciddi bir artış sağlanmıştır. Bunun yanında; ekonomik sistem, inovasyon ortamı ve pazar yapısı girişimcileri doğrudan etkileyen diğer faktörlerdir.

Anahtar kelimeler: Girişimcilik ortamı, eğitim, altyapı, lojistik, inovasyon

Factors Affecting the Entrepreneurship Environment

Abstract: Entrepreneurs who combine and use production factors for the production of goods and services are one of the most important factors for the development and progress of countries. Entrepreneurs operating at national and international level directly affect the development of countries. The competitiveness of the businesses in the line of business expresses the depth of the business, while the size of the market in which it operates expresses its width.

There are several factors that affect the success of entrepreneurs. The first of these is the entrepreneur's own training and the training of his employees. Personnel with training that meets the qualifications required by the enterprise directly affect the success of the business. In addition, investment infrastructure is especially important for industrial enterprises. Among them are road, water, electricity, fiber cable internet access, and whether there is a common treatment facility.

Competitiveness of businesses should be closely related to the legal infrastructure and justice system, and the free market system should be in conformity with the international legal system. Apart from this, the logistics position is important depending on the raw materials used by the enterprises. Logistics infrastructures directly affect the production and marketing costs of businesses.

Since international agreements set customs rates and taxes, they provide convenience to exporting companies. For example, Turkey can market their industrial goods to EU countries in the duty-free zone. For this reason, after 1995, when the Customs Union Agreement with the EU started to be implemented, a significant increase has been achieved in our country. Besides; economic system, innovation environment and market structure are other factors that directly affect entrepreneurs.

Key words: Entrepreneurship environment, education, infrastructure, logistics, innovation

GİRİŞ

Girişimcilerin kullandığı en önemli faktörlerden birisi emek olup, mal ve hizmet üretiminin temel kaynağıdır. Girişimcilerin sahip olduğu işletmelerde üretilen ürünün kalitesini doğrudan etkileyen en önemli faktörlerden birisidir. Girişimin faaliyet gösterdiği sektörün çeşidine göre emeğin sahip olması gereken nitelikler farklılık göstermektedir. Örneğin; işgücü fiziksel ağırlıkların kaldırılmasına veya taşınmasına yönelik ise emeğin gücü ve kuvveti ön plana çıkmaktadır. Ancak bilgisayar

programlarının yazılımı konusunda ihtiyaç duyulan emeğin yazılım bilgisine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle emeğin girişimin çeşidine göre niteliği birbirinden tamamen farklıdır. Yazılım konusunda yeterli eğitimi, bilgisi ve tecrübesi olmayan bir çalışanın, bu konuda başarılı olması mümkün değildir.

Sosyoekonomik gelişmenin yüksek olduğu ülkeler incelendiğinde eğitim düzeylerinin oldukça yüksek, az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin ise daha düşük eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Özellikle ABD, AB ülkeleri, Kanada, Japonya ve

Güney Kore gibi ülkelerde mesleki eğitim ön plana çıkmaktadır.

İşletmeler faaliyet gösterdikleri alandaki teknolojik gelişmeleri yakından takip ederek yapmış oldukları yenilikler ile ürün kalitesini artırmak için çaba göstermektedirler. Bunu yaparken tüketici faydasını artırmak ve birim maliyetleri azaltmaya çalışmaktadırlar. Buna örnek olarak beyaz eşya sektöründe teknolojik gelişme nedeniyle ürün fonksiyonlarının artmasına rağmen fiyat artışı aynı oranda gerçekleşmemektedir. Örneğin çamaşır makinesi ve buzdolaplarının bazı bölümlerinde plastik ve türevlerinin kullanımının artması birim maliyetleri azaltırken bu ürünlerin görsel olarak daha şık durmasına katkı sağlamaktadır. Bu nedenle işletmeler fiyat rekabetini inovasyon yoluyla gerçekleştirmektedirler (Kubaş, 2018).

İşletmeler mal ve hizmet üretim süreçlerinde yapmış oldukları tüm faaliyetleri, verimlilik ilkelerine uygun bir şekilde yapmaya çalışmaktadırlar. Girişimcilerin kar maksimizasyonu verimlilikle yakından ilişkilidir.

İşletmeler Dünya'da rekabetin arttığı ve piyasaların daha şeffaf olduğu ve buna bağlı olarak piyasalara ilişkin bilgi akışının iletişim araçlarıyla arttığı bir ortamda, inovasyon yardımıyla birim maliyetlerinin azaltılması ve tüketici ihtiyaçlarının dikkate alınması önemli hale gelmiştir. Bu nedenle işletmeler öncelikle pazarını korumak ve artırmaya çalışmak için sürekli yenilik yapmak zorunda kalmaktadırlar. Bu durum işletmelerin varlığını tehdit eder hale gelmiştir. Bu nedenle işletmeler bünyesinde ürün geliştirme birimleri kurmaya başlamışlardır. Ar-Ge birimlerinin kurulmasıyla birlikte işletmeler mevcut ürünün geliştirilmesi ve yeni ürünlerin keşfedilmesi için yeni fırsatlar yakalamaya başlamıştır. AR-Ge birimi kendi işletmelerinin veya rakip firmaların piyasadaki pozisyonlarını doğrudan etkilemektedirler. Buna örnek olarak cep telefonu markaları örnek olarak verilebilir. Geçmiş yıllarda piyasada etkin olan cep telefonları markaları, yerini yeni markalara bırakmak zorunda kalmışlardır (Kubaş, 2018).

Endüstrileşmeyle birlikte doğal kaynaklarda yaşanan sorunlar, bireylerin refahını etkilemeye başlamıştır. Çevre sorunları ve çözümleri konusunda uluslararası düzeyde ülkeler konuyu tartışmaya başlamıştır. Birleşmiş Milletler bazında tüm ülkeleri ilgilendiren bir konu olarak Sürdürülebilir üretim ve tüketim kavramları son yıllarda hızla kabul görmeye başlamıştır.

Günümüz toplumundaki insanlar, çevresel sürdürülebilirliği sağlarken girişimciliği teşvik eden eylemlere duyulan ihtiyacın giderek daha fazla

farkındadır. Bu nedenle tartışmalar devam ederken aynı zamanda son yıllarda, araştırmacıların sürdürülebilir girişimcilik üzerine yaptıkları araştırmalarda artış olduğu görülmektedir. Sürdürülebilir girişimcilik, işletmenin asli görevlerin yerine getirip kar elde ederken aynı zamanda çevreyi geliştirmeyi ve sosyal refahı ilerletmeyi de içine ala girişimci eylemlerden oluşmaktadır. Bu doğrultuda amaç, karlı fırsatlar oluştururken sürdürülebilir kalkınmaya da katkıda bulunan eylem ve süreçleri başlatmaktır. Sürdürülebilir girişimcilik böylece yapısal sosyoekonomik dönüşümleri katalize edebilir (Tur-Porcar vd., 2018).

Girişimcilerin yeni kurulacak işletmeler için tarımsal arazilerde sanayi kurmalarını ve amaç dışı arazi kullanımını önlenmelidir. Bunun için yeni kurulacak sanayi işletmelerinin OSB içerisinde olmaları sağlanmalıdır. Uzun vadeli makro planlama çalışmalarında ise benzer sektörlerin belli OSB'lerde kümelenmesi hedeflenmelidir. Farklı sektörlerin oluşturduğu OSB'ler yerine her OSB kendi içerisinde uzmanlaşmalıdır.

Girişimleri Etkileyen Faktörler

Birçok araştırmacı, uzun yıllardır yürütülen binlerce araştırmada, girişimcilik niyetinin nedenlerini, kişileri girişim yapmaya iten sebepleri belirlemeye çalışmaktadırlar. Bulunan bulguların çoğu girişimci ile ilgili olan faktörlere odaklanmaktadır ve kişinin girişimcilik niyetini sahip olduğu kişisel özellikleri veya beşeri sermayesi ile ilişkilendirir. Bazıları çevresel faktörleri, yeni bir iş girişimi başlatmak için girişimcilik niyetinin en önemli belirleyicilerinden biri olarak görmektedir. Birkaçı ise girişimcilik niyetinin oluşumunda en önemli neden olarak temel psikolojik bileşenlere odaklanmaktadır (Khuong ve An, 2016).

Küresel endüstriyel dönüşüm ve teknolojik devrimin büyük fırsatları ve zorluklarının yanı sıra, ekonomik kalkınmanın yeni normallığı altındaki eğilim değişiklikleri ve özellikleri göz önüne alındığında, yenilikçi ve girişimci yeteneklerin geliştirilmesi çok acil ve önemlidir. Üniversitelerin yenilikçi ve girişimci eğitim kursları oluşturması, tüm öğrenciler için yenilikçi ve girişimci eğitim için zorunlu ve seçmeli derslerin oluşturulması ve girişimcilik iklimi oluşturularak giriş yapmanın teşvik edilmesi oldukça önemlidir. Bu nedenle, girişimcilik ve yenilikçilik eğitiminde iyi bir iş yapmak ve üniversite öğrencilerinin yenilikçi ve girişimci yeteneklerini geliştirmek önemli bir konu haline gelmiştir (Chen, 2019).

Mesleki eğitim; girişimcilerin ihtiyaç duydukları alanlarda nitelikli işgücü ihtiyacının karşılanması

açısından oldukça önemlidir. Türkiye’de mesleki eğitim uygulamaları konusunda Endüstri Meslek Liseleri, Çıraklık Eğitim Merkezleri ve Halk Eğitim Merkezleri örnek olarak verilebilir. Özellikle Meslek Yüksek Okulları mesleki eğitim konusunda öne çıkan kurumlar arasındadır. Türkiye’de bulunan Meslek Yüksek Okulları girişimcilerin ihtiyaç duydukları ara eleman yetiştirme konusunda yeterli birikime sahiptir. Ancak teknik liselerden Meslek Yüksek Okullarına sınavsız geçiş uygulamasından vazgeçilmesi bu okullarda öğrenci sayısının azalmasına neden olmuştur. Bu nedenle meslek liselerinden Meslek Yüksekokullarına sınavsız geçiş uygulaması gençlerin meslek edinmesi ve girişimcilerin ihtiyaç duydukları elemanların daha nitelikli olarak karşılanmasına yardımcı olacaktır. Özellikle Meslek Yüksek Okullarında uygulamalı eğitime önem verilmelidir. Bu nedenle öğrenciler ilk yıl okullarda temel eğitimi aldıktan sonra ikinci yılı konuyla ilgili sektörlerde çalışmaları sağlanmalıdır.

Girişimcilik eğitimi, dünyadaki üniversitelerin çalışma alanlarından biridir. Girişimcilik, birçok akademisyen tarafından mezunların işsizlik sorununu çözüme kavuşturmak için bir yol olarak kullanılması için tavsiye edilmektedir. Bu nedenle üniversiteler, öğrenciler için hem girişimcilik eğitimi ve mesleki eğitime daha fazla önem vermekte he de öğrencilerin girişimcilik becerilerini geliştirmek için çalışmaktadırlar. Mevcut çağda girişimcilik, istihdam yaratma, yaşam kalitesini artırma, gelir dağılımını sağlama, sosyal sorunların çözülmesine yardımcı olma, hükümet ve insanlar aracılığıyla sosyal refah yaratma gibi avantajlar da dahil olmak üzere ulusların gelişimi ve refahı için önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir (Rafee vd., 2017).

Desteklenen girişimcilerin yarattığı katma değer verilen desteklerin üzerinde olmaktadır. Bu nedenle girişimcilerin piyasada kalanları ekonominin canlanmasına ve dinamizm kazanmasına yardımcı olmaktadır.

Girişimcilerin üretim sürecinde verdiği çeşitli kararlar, işletmelerin karlılığını doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle işletmeler verimli çalışmak zorundadır, bu durum hem işletmelerin karlılığını hem de rekabet gücünü etkilemektedir. Bu nedenle girişimci üretimin her aşamasında emek ve sermaye maliyetini minimize etmeye, çıktının gelirini maksimize etmeye çalışmaktadır.

Ülkeler ithal ettikleri ürünlerin ülke içerisinden sağlanabilmesi için çeşitli fırsatları ve destekleri girişimcilere sunmaktadırlar. Ancak girişimciler yatırım yaparken Türkiye de yatırım teşvik belgesi olarak istisnalar ve vergi avantajlarından yararlanabilmektedir. Bu nedenle işletmeler

kalkınmada öncelikli yerlere göre en avantajlı bölgeyi kuruluş yeri olarak seçmek durumundadır.

Her bölgenin destekleme oranı ve istisnası birbirinden farklı olmaktadır. Bu nedenle kuruluş yeri seçiminde etkili olan pazara yakınlık, ham maddeye yakınlık, nitelikli personel, altyapı gibi faktörler yanında farklı bölgelerin farklı avantajları kuruluş yeri seçimini etkileyen faktörler haline gelmiştir. Bu nedenle yeni kurulan işletmeler faaliyet alanlarını dikkate alarak en fazla destek sağlayan bölgelerin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Böylece bölgeler arası gelişmişlik farkının azalmasına yardımcı olmaktadır.

Türkiye de girişimciliğin kamu fonlarıyla desteklenmesi ülkenin gelişimine önemli katkılar sağlayacaktır. Özellikle kamunun yaratacağı istihdam maliyetlerin azalmasına destek olacaktır. Ayrıca istihdam dışında yeni ürünler ve konseptlerin piyasaya sürülmesi rekabetçiliği ve dolayısıyla ürün ve hizmet kalitesinin artmasına yardımcı olacaktır.

Girişimciler sahip oldukları kaynakları daha kolay ticaret yapabilecekleri ve ihracat imkanlarının olduğu ülkelere kaydırabilmektedirler. Örneğin NAFTA ülkelerine uygun koşullarda ürün pazarlamak isteyen yabancı yatırımcılar Meksika’nın kuzey bölgelerinde çok büyük yatırımlar yaparak, burada kurdukları işletmelerde ürettikleri ürünleri ABD ve Kanada’ya ayrıcalıklı olarak pazarlayabilmektedirler.

Sonuç

Girişimciler; sahip oldukları sermayeleri ile planladıkları yatırımlara ilişkin kuruluş yeri seçiminde oldukça hassas davranmaktadırlar. Özellikle uluslararası yatırımcılar, kurmayı planladıkları işletmeler için öncelikle yatırım ortamına dikkat etmektedirler. Yatırım ortamının güvenli olması durumunda, sermayeyi transfer ettikleri görülmektedir.

Sermaye hareketleri ülkelerin sahip olduğu doğal kaynaklar kadar ülkelerin konumları, altyapısı, sahip olduğu anlaşmalar, lojistik fırsatları, piyasa koşulları ve benzeri faktörlerden etkilenmektedir. Bu nedenle ülkelerin yabancı sermaye çekebilmeleri yatırım ortamının iyileştirilmesi ve serbest piyasa koşullarının işletilmesine bağlıdır.

Ülkeler arasında mal ve hizmetlerin dolaşımında gümrük oranları, vergiler ve çeşitli kısıtlamalar bulunmaktadır. Bu nedenle ülkelerin ticaretini ve girişimcilerin hareket kabiliyeti ve rekabet gücünü doğrudan etkilemektedir.

Girişimciler için en önemli faktör mal ve hizmet üretiminde eğitilmiş nitelikli personel kaynağı ve bu

kaynağı besleyecek eğitim kurumlarıdır. Girişimciler fırsat olan alanları analiz ederek, piyasanın talebine göre ürün geliştirme veya fonksiyonunu artırıcı inovasyon çalışmalarına ağırlık vermeleri gerekir. Uzun vadede ise ulusal ve uluslararası düzeyde marka yaratma konusunda faaliyetlerini artırmalıdır.

Kaynakça:

Chen, J. (2019). Analysis on the Risk Hierarchy and Key Factors Affecting Entrepreneurship of College Students.

Khuong, M. N., & An, N. H. (2016). The factors affecting entrepreneurial intention of the students of Vietnam national university—a mediation analysis of perception toward entrepreneurship. *Journal of Economics, Business and Management*, 4(2), 104-111.

Kubaş,A., *Social Sciences Research Journal*, Volume 7, Issue 3, 114-119 (September 2018), ISSN: 2147-5237 116

RAFEE, L. A., IMANI, M. N., & NAZEM, F. (2017). Identification of components and factors affecting entrepreneurship of students in vocational colleges and schools of GILAN.

Tur-Porcar, A., Roig-Tierno, N., & Llorca Mestre, A. (2018). Factors affecting entrepreneurship and business sustainability. *Sustainability*, 10(2), 452.